

Yeni yılda daha güzel bir dünya hayal etmek

Bir yılı daha geride bıraktık. Yeni yılda herkese öncelikle sağlık ve huzur diliyorum. Kolayca kurulan bu cümleye nasıl ulaşacağımız ise belirsiz.

Zaten 2024'e dair kurulan bütün cümlelerde bu sözcük öne çıkıyor: belirsizlik.

Belirsizlik her alana sirayet etmiş durumda. Şirketlerin yıl sonu toplantılarında en çok bu konuşuluyor. Sosyal bilimciler, ekonomistler, siyaset uzmanları gazete sayfalarını bu konuya ayırıyor. Dünyanın hali, ekonominin gidişatı, insanlık dramları, ekolojik yıkım, açlık, sosyal adaletsizlik, gelir dağılımındaki eşitsizlik, ırkçılık, baskıcı politikalar ve çok daha fazlası iyice ayyuka çıktı. Zengin daha zenginleşirken, fakir daha fakirleşirken orta sınıf büyük bir hızla çöküyor. Mal varlığına her gün yenilerini ekleyen ve doymak bilmeyenlerle, ay sonunu ancak getirebilen ve sadece ölmek için yaşayanlar arasında bir sınıftan söz etmek giderek zorlaşıyor. Toplumun bu iki ucu kalabalıklaştıkça en temel dayanışma kuralları yok oluyor, kutuplaşma giderek sertleşiyor. Kimsenin ideallere ayıracak zamanı yok, herkes elde avuçta kalanla yaşamaya çalışıyor. Her alanda aşırı tüketim pompalanıyor. Tüketebildiğin kadar tüket ve şimdinin tadını çıkar, çünkü yarının ne olacağı 'belirsiz'. Birilerinin ay sonunu zorlukla getirmesi ve borç içinde yaşamayı, diğerlerini hiç ilgilendirmiyor. Ne de olsa, birilerinin borcu, öbürlerinin kârı.

Orta sınıfın önlenemez çöküşü sanat üretimini de doğrudan etkiliyor. Giderek zenginleşen kesim kendilerine iyi gelen ve kolaylıkla tüketebilecekleri sanata kontrolsüzce para dökerken, sorgulayan-tartışan bir sanat üretimini kimse desteklemiyor. Bir yanda milyon dolarlık sözleşmeler, öte yanda açlıktan intihar edenler. Sporun durumu da ortada. "Sağlam kafa sağlam vücut" idealini çoktan geride bıraktık.

Neden seyirci kalıyoruz?

Dünya da yorgun artık. Kaynakları tükendi. Susuzluk kapımızda. Toprak ölüyor.

Bütün bunlar olup biterken bizler hiçbir şey söylemiyoruz. Sosyal medyadaki 'mırıldanmalarımızdan' söz etmiyorum. Oradaki isyanlarımızı algoritmaların yönlendirdiğini biliyor, ona da sessiz kalıyoruz. İktidara, muhalefete, şirketlere, yönetenlere, sesi gür çıkanlara, sermaye gruplarına karşı mutlak bir itaat içindeyiz. Neden? Neden böylesine büyük bir yıkıma seyirci kalıyoruz?

Yılın sonunda bu konuya biraz kafa yorabilmemiz için Yapı Kredi Yayınları'ndan Zeynep Büşra Bölükbaşı çevirisiyle yayımlanan bir kitabı önermek istedim: Frédéric Gros kitabı *İtaat Etmemek*.

Howard Zinn'in 1970'te sivil itaatsizlikle ilgili bir konuşmasından yola çıkıyor Frédéric Gros. Şöyle diyor Zinn: "Bizim sorunumuz sivil itaatsizlik değil. Bizim sorunumuz sivil itaat. Bizim sorunumuz fakirlik, açlık, aptallık, savaş ve acımasızlık dünyayı altüst ederken itaat eden insanlar."

Kitapta bütün itaat odaklarını ele alıyor Gros: boyun eğme, yükümlülük, konformizm ve razı olmak. Her bir kavramı hem tarihsel olarak hem de günümüzdeki yansımalarıyla tartışıyor. Hem rıza isteyenler hem de razı olanlar cephesinden bakıyor dünyanın haline. Okurun bu konu üstünde düşünmesine alan açıyor. İtaat toplumundan itiraz toplumuna geçmek bir isyan değil. Bir arayış. Eşitlikçi, hak temelli bir yaşamın ve "başka bir dünya mümkün" demenin ilk adımı. Belirsizlik çağında başka alametlere bakabilme cesareti. "Ben neden sadece ay sonunu getirmek için yaşayan biri oldum?" demeye hakkımız var. Oturup düşünmekte fayda var. Dünyadaki tüm canlıların eşit, barış içinde, sağlıklı, mutlu olduğu günleri hayal etmek için önce düşünmemiz, konuşmamız gerekiyor.

Herkese iyi bir yıl diliyorum. •

İtaat Etmemek / Frédéric Gros / Çeviren: Zeynep Büşra Bölükbaşı / Yapı Kredi Yayınları / Felsefe / 168 Sayfa

